Yrke og profesjon

Rune Slagstad, Jan Messel, red.
Profesjonshistorier
 809 s, tab. Oslo: Pax Forlag, 2014.
 Pris NOK 399
 ISBN 978-82-530-3752-3

Det finnes mange ansatser for å skrive om et samfunns historie og utvikling. Redaktørene av *Profesjonshistorier*, sosiologen Rune Slagstad (f. 1945) og historikeren Jan Messel (f. 1957), har valgt en interessant vinkling hvor de bruker fremvekst og funksjon av ulike yrkesgrupper som rammeverk. Redaktørene kommer fra miljøet ved Senter for profesjonsstudier ved Høgskolen i Oslo og Akershus, der Slagstad var professor i profesjonenes teori og historie 2006–2013.

Dette er en murstein av en bok, bygd på en seminarserie ved senteret. Det er mer enn 800 tettpakkede sider, spekket med informasjon, fotnoter og litteraturhenvisninger. Den er konsist og grundig skrevet og nøkternt presentert som en bruksbok i paperback.

25 forfattere, de fleste tungvektene og seniorer innen historie og samfunnsfag, står bak kapitlene om 21 utvalgte yrkesgrupper, som i alfabetisk rekkefølge er: advokatene, arkitektene, farmasøytene, fysioterapeutene, ingeniørene, jordmødrene, journalistene, legene, lektorene, lærerne, offiserene, prestene, psykologene, revisorene, siviløkonomene, sosialarbeiderne, sosialøkonomene, sykepleierne, tannlegene, universitetslærerne og veterinærene.

Kapitlene er spennende. På og mellom linjene leser vi blant annet om fagutvikling, posisjonering og maktspill innen de forskjellige gruppene. Boken hadde derfor egentlig fortjent omtale skrevet av 22 anmeldere med dyp innsikt i hvert enkelt av yrkesmiljøene – inkludert en anmelder for Slagstads introduksjonskapittel om profesjonene i norsk samfunnsforskning.

For en vanlig leser etterlater bruken av begrepet *profesjon* fortsatt spørsmål etter lesning av Slagstads innledning. I norsk dagligtale brukes gjerne profesjon som betegnelse på grupper med en felles, langvarig utdanning som fører frem til yrkesroller som er reservert for dem som har denne utdanningen, og hvor gruppefellesskapet er sementert gjennom et sett av felles normer, kombinert med autonomi på individ- og gruppenivå, og definisjonsmakt for det faglige innholdet. Legene har vært ansett som et av kroneksempelene på en profesjon, og de fikk spesielt føle dette fra 1970-årene, da legenes posisjon ble utfordret. Ordet *profesjon* har en verdiladning i motsetning til *yrke*, blant annet fordi profesjonskarakteristika har vært brukt aktivt for å fremme allmenne gruppeinteresser.

I boken er profesjonsbegrepet utvidet, men det finnes flere vel-etablerte yrkesgrupper med stor betydning for samfunnet enn de 21 som omtales her. Ikke alle 21 har en profesjons fellestrekk like sterkt heller. Hvorvidt for eksempel universitetslærere kan regnes som en profesjon, slik kapittelforfatteren diskuterer, er ikke selvsagt. Det er neppe faglig fellesskap mellom en religionshistoriker og en geolog som binder dem sammen, men strukturelle betingelser.

Konklusjon: En meget god bok om utvalgte yrkers historie, men det kunne vært enda mer om profesjonsbegrepet og dets dynamikk.

Øivind Larsen

Professor emeritus, Institutt for helse og samfunn
 Universitetet i Oslo

Ambulansepersonell i Norge – alene utenfor sykehuset?

Halvor Nordby
Samhandling i prehospitalt arbeid
 239 s. Oslo: Gyldendal Akademisk, 2014.
 Pris NOK 335
 ISBN 978-82-05-47873-2

God kommunikasjon med pasienten og etisk grunnkompetanse i vanskelige situasjoner er nødvendig for alle som jobber med pasienter, også for ambulansepersonellet.

Forfatteren Halvor Nordby er professor ved Høgskolen i Lillehammer og underviser ambulansepersonell på paramedisinsk (paramedic) videreutdanning. Han har en doktorgrad fra Universitetet i Oxford innen språk og bevissthetsfilosofi.

Boken er lettlest, har en god oppbygning med kapitler som starter med et sammendrag av innholdet, og den avsluttes med studiespørsmål til fordypning. Det er eksempler på situasjoner i prehospitalt arbeid som leseren kan knytte til temaet som blir beskrevet. Målgruppen er ambulansepersonell i Norge, med refleksjoner rundt etikk, jus og kommunikasjon.

Tittelen, *Samhandling i prehospitalt arbeid*, gir inntrykk av å favne alle aktørene i prehospitalt arbeid. Det gjør boken dessverre ikke. Det er mye godt stoff, men det er merkelig å lese eksempler og diskusjoner når det fremstilles som om ambulansepersonellet jobber alene utenfor sykehuset. Det er en svakhet at refleksjonene rundt både kommunikasjon og etikk ikke oftere settes inn i en kontekst der de medisinske ansvarlige for ambulansetjenesten ved helseforetakene, eller den medisinske ansvarlige på stedet (legevaktlegen), er en naturlig part. Geografiske forskjeller i landet er betydelige, og de etiske problemene vil i mange tilfeller ikke være et problem ambulansepersonellet må ta stilling til alene, men sammen med en person med medisinsk kompetanse og betydelig bredere pasienterfaring.

Det virker som om forfatterens kunnskap om ambulansepersonellens hverdag er hentet fra et for snevert miljø. Forfatteren fremstår ikke som en objektiv iakttagelse av ambulansepersonellet, men en som ønsker å fremme ambulansepersonellet som en selvstendig akuttmedisinsk aktør utenfor sykehuset. Det er en viktig diskusjon, men blir i boken et element som forstyrrer det egentlige temaet.

Boken vil være nyttig for dem som arbeider med utdanning av ambulansepersonellet, men underviseren må være bevisst svakheten ved å fremstille ambulansepersonellet som helt alene uten støtte fra personer med medisinsk kompetanse.

Erik Zakariassen

Forsker II, Nasjonalt kompetansesenter for legevaktmedisin
 Uni helse